

May Sinclair

Harriett Freanin elämä ja kuolema



Suomentanut Tuija Tuomaala



Harriett Freanin elämä ja kuolema

MAY SINCLAIR

Harriett Freadin elämä ja kuolema

Suomentanut

Tuija Tuomaala



Punos



Koneen Säätiö on tukenut tämän kirjan julkaisemista.

Englanninkielinen alkuteos: *The Life and Death of Harriett Frean*
(1922)

Sivun 5 lastenlorun on suomentanut Kirsi Kunnas.

ISBN 978-952-7566-06-0

ISBN 978-952-7566-07-7 (EPUB)

© Punos-kustannus 2024

Kansi: Designer/Punos

Kustannustoimitus: Heidi Mäntylä

Kustantaja: Punos-kustannus, Loviisa

www.punoskustannus.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

”Kissimirri, kissimirri, mihin olet matkalla?
 Kuningasta, kuningasta menen katsomaan!
 Kissimirri, kissimirri, mitä teet sä linnassa?
 Hiirulaista, hiirulaista lähden ajamaan!”

Äiti lausui sen kolmeen kertaan. Joka kerta pikku Harriett kikatti. Kikatus kuulosti niin hauskalta, että se sai hänet nauramaan yhä kovemmin. Hän nauroi ja nauroi, aina vain kimakammin.

”Mikähän siinä on hänestä niin hauskaa”, äiti ihmetteli.

Isä mietti asiaa. ”En tiedä. Ehkä kissa. Kissa ja kuningas. Tai ei, eihän se ole hauskaa.”

”Hän näkee siinä jotain, mitä me emme näe, tyttö rukka”, äiti sanoi.

Kumpikin antoi vuorollaan hänelle suukon, ja pikku Harriett lakkasi äkkiä nauramasta.

”Äiti, tapasiko kissimirri kuninkaan?”

”Ei”, äiti vastasi. ”Juuri kun kuningas oli kulkemassa ohi, hiirulainen tuli kolostaan ja juoksi tuolin alle. Kissimirri näki hiirulaisen, ei kuningasta.”

Joka ilta ennen nukkumaanmenoa äiti lausui saman lorun ja Harriett esitti saman kysymyksen.

Kun lastenhoitaja oli mennyt, Harriett makasi liikkumatta pinnasängyssään ja odotti. Huoneen ovi avautui, suuri teräväreunainen varjo liukui katon poikki, takan kipinäsuojuksen ristikkomainen varjo hämärtyi ja hävisi ja äiti tuli sisään sytytetty kynttilä kädessään. Hänen kasvonsa hohtivat vaaleina pitkien, valuvien hiuskiehkuroiden keskellä. Hän kumartui pinnasängyn ylle ja nosti Harriettin syliinsä. Harriett hautasi kasvonsa äidin kiharoihin. Se oli hyvänyönsuukko. Kun äiti oli mennyt, Harriett makasi taas hiljaa ja odotti. Kohta tuli isä, suurena ja tummana takkatulen valossa. Hän kumartui, ja Harriett hyppäsi hänen syliinsä. Se oli herätyssuukko, heidän salaisuutensa.

Sitten he leikkivät. Isä oli kissimirri ja Harriett oli hiirulainen kolossaan sänkyvaatteiden alla. He leikkivät, kunnes isä sanoi ”Nyt riittää!” ja kietoi peiton tiukasti hänen ympärilleen.

”Nyt sinä suukotat niin kuin äiti –.”

Paljon myöhemmin vanhemmat tulivat yhdessä ja kumartuivat pinnasängyn ylle, mutta Harriett ei nähnyt heitä. He suukottivat häntä kevyesti, eikä hän tiennyt siitä mitään.

Hän ajatteli: tänä iltana pysyn hereillä ja näen heidät. Mutta ei hän koskaan pysynyt. Vain kerran hän kuvitteli kuulevansa askelia ja näkevänsä kynttilän, menossa pois päin, pois, ulos huoneesta.

Lipaston marmorisen kannen päällä oli sininen muna. Se oli sijoitettu niin, että sen näki joka suunnasta. Munaa kannattelivat kultainen vyönauha, kultainen vanne ja kultaiset jalat, ja sen päällä oli kultapallo, jota kiersi röyhelö kuin kruunu. Ikinä ei olisi arvannut, mitä munan sisällä oli. Kun koskettti joustaa sen vyönauhassa, muna avautui, ja se olikin käsityörasia. Kullanväriset sakset, sormustin ja naskali lepäsivät koloissaan valkoisella sametilla.

Sininen muna oli ensimmäinen asia, jota Harriett ajatteli astuessaan huoneeseen. Mitään sellaista ei ollut Connie Hancockin isän talossa. Muna oli äidin.

Harriett toivoi, että hänellä olisi syntymäpäivä ja hän huomaisi aamulla herätessään, että sininen muna oli hänen...

Ida, vahanukke, istui salongin sohvalla, syntymäpäivää varten valmiiksi puettuna. Nukkekullan lasisilmät muistuttivat ihmisen silmiä, ja sillä oli oikeat silmäripset ja hiukset. Sen vaharaajoihin oli kaiverrettu pikkuruiset sormen- ja varpaankynnet, ja sen vaatteisiin oli tarttunut laventelin tuoksua vaatekaapista.

Uusi syntymäpäivänukke Emily sen sijaan haisi valmistusaineilleen sekä kumille ja heinälle. Sillä oli lättänät, päähän maalatut hiukset ja silmät ja kasvoilla typerä ilme, kuin lastenhoitajan tädillä rouva Spinkerillä, kun tämä sanoi ”Voi sentään!”. Vaikka Harriett oli saanut Emilyn isältä, hän ei voisi koskaan rakastaa sitä samalla tavalla kuin Idaa.

Äiti oli sanonut, että hänen piti lainata Idaa Connie Hancockille, jos Connie halusi.

Äiti ei käsittänyt, ettei se ollut mahdollista.

”Kultaseni, et saa olla itsekäs. Sinun täytyy olla pienelle vieraallesi mieliksi.”

”En voi.”

Mutta hänen täytyi, ja hänet lähetettiin ulos huoneesta, koska hän itki. Yläkerran lastenhuoneessa Mimin kanssa oli paljon kivempaa. Mimi, angorakissa, tiesi että oli tapahnut jotain surullista. Se istui liikkumatta paikallaan ja nosti vain hännänjuurtaan, kun sitä silitti. Kunpa hän olisi voinut jäädä Mimin luo, mutta lopulta hänen oli pakko palata salonkiin.

Olisipa hän voinut kertoa äidille, miltä tuntui katsella, kun Connie piteli Idaa sylissään ja puristi sen tiukasti rintaansa vasten ja taputti sitä kuin se olisi hänen vauvansa. Harriett toisteli itsekseen, ettei äiti tiennyt, ei tiennyt mitä oli tehnyt. Kun Connie oli lähtenyt, Harriett otti vahanuken ja pani sen pitkään kapeaan laatikkoon, jossa se oli tuotu hänelle, ja piilotti laatikon vierashuoneen vaatekaapin alalaatikkoon. Hän ajatteli: ellen saa pitää sitä itselläni, en halua sitä ollenkaan. Minulla on Emily. Minun pitää vain kuvitella, ettei se ole typerys.

Hän leikki, että Ida oli kuollut ja makasi pahviarkussaan vaatekaappihautausmaalla.

Oli vaikea uskotella itselleen, ettei Emily näyttänyt rouva Spinkeriltä.

Harriett uskoi, että hänen isänsä talo oli hienompi kuin muiden ihmisten talot. Se oli sivussa päätieltä, Black's Lanella kaupungin reunalla. Sinne saavuttiin ohii korkean jalavarivistön, joka seurasi herra Hancockin aita. Viimeisen puun jälkeen talon kapea valkoinen pääty kohosi suoraan jalkakäytävästä, ja sen vihreän oven yllä roikkui vihreä parveke kuin lintuhäkki.

Siellä kuja kääntyi jyrkästi ja jatkui sitten eteenpäin, ja sen laitaa reunusti pitkä ruskea kivimuuri. Muurin takana nurmikko laskeutui valkoisen talon ja vihreän verannan luota alas setripuulle. Nurmikon takana oli keittiöpuutarha ja keittiöpuutarhan takana hedelmätarha: pieniä kitukasvuisia omenapuita, jotka taivuttivat oksiaan pitkän ruohon ylle.

Harriettista oli mukava tulla kotiin kävelyttä lastenhoitaja Elizan tai palvelustyttö Annien kanssa, kulkea huoneiden läpi ja etsiä Mimiä, etsiä äitiä ja kertoa hänelle, mitä oli tapahtunut.

”Äiti, sillä punatukkaisella karkkikaupan tädillä on pieni vauva, ja senkin tukka on punainen... Jonain päivänä minullakin on pieni vauva. Puen sille pitkän kaavun –.”

”Mekon.”

”Mekon, jossa on pitkiä pitsinauhoja, näin pitkiä, ja

valkoisen viitan, johon on ommeltu valkoisia ruusuja. Eikö se näyttäisikin sievältä?”

”Oikein sievältä.”

”Sillä on paljon tukkaa. En rakasta sitä, ellei sillä ole.”

”Kyllä sinä rakastat.”

”En. Sillä täytyy olla paksu pöyheä tukka niin kuin Mimillä, niin että voin silittää sitä. Kumpi sinusta olisi kivempi, tyttö- vai poikavauva?”

”No... mitä mieltä sinä itse olet?”

”Minusta... ehkä haluaisin mieluummin tytön.”

Hän olisi kuin äiti, ja hänen pikku tyttänsä olisi kuin Harriett. Muuta hän ei osannut kuvitella.

Koululaisten kesäjuhlat järjestettiin herra Hancockin niityllä. Harriett oli viettänyt koko iltapäivän muiden lasten kanssa, leikkinyt samoja laululeikkejä uudelleen ja uudelleen. Ja hän oli auttanut äitiä jakamaan kakkua ja pullaa pikkulasten pöydässä.

Isommille lapsivieraille tarjoiltiin viimeiseksi, nurmikolla lähellä valtaisaa ruskeaa tiilitaloa, jossa oli paljon ikkunoita. Pöydässä ei ollut tilaa kaikille, joten tytöt istuivat pöytänsä ensin ja pojat odottivat vuoroaan. Jotkut heistä tönivät ja etuiliivat.

Harriett tiesi, mitä ottaisi. Hän aloittaisi pullalla, maistaisi kahdenlaista hilloa, sitten madeirakakkua ja lopuksi vadelmia ja kermavaahtoa. Tai ehkä olisi varmintaa aloittaa vadelmilla ja kermavaahdolla. Hän piti kasvonsa peruslukemilla, jottei näyttäisi ahneelta, ja yritti olla tuijotta-

»Hatty, jos haluaisit aivan kamalasti tehdä jotain, enemmän kuin mitään muuta maailmassa, ja se jokin olisi väärin, pystyisitkö olemaan tekemättä sitä?»

Harriett Freaan elää turvattua elämää perheen ainoana lapsena. Eräänä päivänä hän on tottelematon ja karkaa kielletylle kujalle. Vanhemmat järkyttyvät, sillä kujaan liittyy pelottava salaisuus. Harriett säikähtää, katuu tekoaan ja päättää olla enää koskaan uhmaamatta isän ja äidin tahtoa.

Harrietista kasvaa säädyllinen nuori nainen. Ikätoverit menevät naimisiin ja perustavat perheen, mutta Harriettin sydän kuuluu vain hänen vanhemmilleen. Kun Harriett tajuaa rakastuneensa parhaan ystävänsä sulhaseen, hän tekee kohtalokkaan virheen.

Harriett Freaanin elämä ja kuolema on katkeransuloinen kertomus yhden naisen elämästä sisäisten halujen ja ulko-kultaisen moraalin puristuksessa. Se on oppitunti meille kaikille siitä, että raja oikean ja väärän välillä on hiuksenhieno.

MAY SINCLAIR (1863–1946) oli englantilainen kirjailija, runoilija ja kriitikko ja varhaisen modernismin keskeisiä hahmoja. Hänen tuotantonsa tärkeimpiä teemoja ovat yhteiskunnan normien ja sukupuoliroolien vaikutus naisen identiteettiin ja mahdollisuuksiin toteuttaa itseään.

